Εξηγώντας παιγνιωδώς τα ανεξήγητα

Σάββας Πατσαλίδης

☆

Δεν έχω δει πιο θαυμαστό και συνάμα πιο τερατώδες πράγμα στον κόσμο από τον εαυτό μου.
Montaigne.

Επιτέλους και μια παράσταση που μύριζε από κάτω ίσαμε πάνω "θεατρίλα". Χωρίς εφέ, φανφάρες, ακριβά σκηνικά, μεγάλα (τηλεοπτικά) ονόματα, βαρύγουπες (πρωινάδικες) δηλώσεις και άλλα γνωστά τρικ, ο Γ. Ρήγας και οι συνεργάτες του έστησαν, για λογαριασμό του "Νέου θεάτρου", μια παράσταση της σεξπηρικής "Κωμωδίας των παρεξηγήσεων" όλο μπρίο, ρυθμό, κέφι, φαντασία και μπόλικη ψυχή.

Έδειξαν να διασκεδάζουν αφάνταστα, επενδύοντας στο παιγνιώδες μυστήριο που περιβάλλει την ανθρώπινη ταυτότητα που προκαλείται από την περιπέτεια των δίδυμων Αντίφιλων και των δίδυμων δούλων τους, Δρόμιων, που χωρίστηκαν όταν ήταν μικρά παιδιά σ' ένα ναυάγιο και χρόνια αργότερα ξανασυναντήθηκαν στην κοσμοπολίτικη (και "μαφιόζικη") πόλη της Εφέσου, μαζί με κυράδες, γονείς, συζύγους, αφεντάδες και άλλα πρόσωπα, για να ξεσπάσει ένας "πόλεμος" παρεξηγήσεων, ονομάτων, σωμάτων, μεταμφιέσεων και παρενδύσεων.

Είναι γνωστό πως η ταυτότητα στον Σαίξπηρ είναι κάτι το άπιαστο. Ουδείς μπορεί να εγγυηθεί τη σταθερότητά της. Όπως πολύ ενδεικτικά αναφέρεται στον "**Ριχάρδο ΙΙ**", η ταυτότητα είναι ένας θρυμματισμένος καθρέφτης, ομοιώματα ομοιωμάτων, που μπορεί να φαντάζουν οικεία, όμως δεν παύουν να κρύβουν μέσα τους έναν ανεξερεύνητο κόσμο. Γι' αυτό και ο Σαίξπηρ, σε όλα σχεδόν τα έργα του, παρακινεί τους θεατές του να εγκαταλείψουν τις όποιες βεβαιότητές του αναφορικά με την έλλογη τάξη της ζωής και ν' αναζητήσουν το παράδοξο στο καθημερινό (φορμαλιστής πολύ πριν από τους Ρώσους φορμαλιστές και μπρεχτικός πολύ πριν από το Μπρεχτ).

Και νομίζω πως αυτό ακριβώς επιχείρησε να δείξει μέσα από την "πανούργα" σκηνοθεσία του ο Ρήγας: πως ο κόσμος όπου ζουν οι ήρωες (κα κατ' επέκταση κι εμείς) είναι τα πάντα και το τίποτε, με ένα ερωτηματικό σφηνωμένο στην καρδιά του. Έχοντας υπό μάλης αναγνωρίσιμα εργαλεία (κάποια παραπέμπουν σε καρτούν, άλλα σε τηλεοπτικές εκπομπές —όπως το σόου με την πάλη—, άλλα στην κομμέντια, άλλα

σε "φάρμα ζώων" κ.λπ), ελίχθηκε ανάμεσα στις δυνατότητες και πιθανότητες ανατροπής του οικείου κόσμου ως σκιέρ αγώνων αλάλομ και κέρδισε καθαρά τις εντυπώσεις. Και μάλιστα με τον ελάχιστα δυνατό αριθμό ηθοποιών (μόνον εννιά), από τους οποίους ξεχώρισε η ωραία φιγούρα της Ε. Μέρμηγκα, που έδειξε να διαθέτει φλέβα κωμικής ντάμας ολκής, συν το γεγονός ότι την αγαπάει το σανίδι. Αλλά και η Γ. Χατζηπασχάλη δεν υστέρησε. Κατέβασε στην πλατεία ένα πλάσμα όλο ζωή, χάρη, άνεση και ουσία στο παίξιμο. Αξιοσημείωτη και πολυεπίπεδη η σκηνική ευχέρεια της Σ. Ρουβολή. Πολλά και εντυπωσιακά τα ψυχικά αποθέματα της Μ. Μπεγιάζη. Με δυο λόγια, όλες οι γυναικείες φιγούρες έδειξαν πως μπορούμε να υπολογίζουμε σ' αυτές.

Αλλά και οι άντρες της διανομής δεν τα πήγαν άσχημα, αν και ήταν λιγάκι άνισοι. Βρήκα τον Καραμφίλη πιο ξεκάθαρο στα μέσα που χρησιμοποίησε ως Αιγαίων, τον Δ. Κοντό ερμηνευτικά πληρέστερο ως Δούκα, τον Γρηγοριάδη πιο απολαυστικό ως Εταίρα και τον Τούντα ορθότερα εξωστρεφή ως Αστυνόμο. Ο Χ. Σουγάρης άνετος και με τα δύο προσωπεία, έδειξε ετοιμότητα και πολλά καλά τεχνικά εφόδια. Μόνο καλά σχόλια για όλους ως προς την εκφορά του λόγου. Τον ακούσαμε και τον καταλάβαμε.

Διατηρώ τις επιφυλάξεις μου ως προς τη σκοπιμότητα ορισμένων μεταφραστικών προτάσεων του Π. Μάρκαρη (περί Μακεδονίας, Σκοπίων, Περσικού Κόλπου, Μπους κ.λπ.). Αν η πρόθεσή του ήταν να κατέβουν πιο εύκολα τα μηνύματα του έργου στην πλατεία και να βγάλουν γέλιο (μέσα από την αναγνωρισιμότητά τους) μάλλον δεν απέδωσε, έχοντας ως κριτήριο το γεγονός ότι ο κόσμος δεν αντέδρασε. Ναι, δέχομαι ότι στο πρωτότυπο υπάρχουν νύξεις στην κοινωνικοπολιτική πραγματικότητα της αναγεννησιακής Αγγλίας—μοναρχία, θέματα σχέσεων εξουσίας, λαού, πνεύματος, τέχνης και εμπορευματοποίησης—, όμως ο Σαίξπηρ δεν είναι με κανένα τρόπο Αριστοφάνης, ας πούμε, ή ακόμη και Τζόναθαν Σουίφτ (αναφέρομαι στις σάτιρές του). Οι όποιες τοπικές (πολιτικοκοινωνικές) παρεμβολές έχουν το ειδικό τους βάρος, αλλά σε μεγάλο βαθμό είναι υποταγμένες στον γενικότερο ρυθμό που επιβάλλει το ποδοβολητό των παρεξηγήσεων και των μπερδεμάτων. Θα μπορούσαν να "ανακαινιστούν" με κάτι λιγότερο εύκολο. Κατά τα λοιπά, ήταν μία μετάφραση ρέουσα, που μύριζε, όπως και τα υπόλοιπα, "θέατρο".

Το ζωγραφιστό σκηνικό της Κιρκινέ ξεπέρασε τα περιοριστικά δεδομένα της σκηνής του "Άνετον", και ζέστανε τα δρώμενα με τα δικά του σχόλια. Ωραίο το εύρημα των κινούμενων σκηνικών που ακολουθούσαν τη χωρική μετακίνηση των σωμάτων (θύμιζε ταινίες των χουλιγουντιανών στούντιο). Ο Χριστιανάκης, γνώστης των μουσικών

ειδών, οργίασε. Πολύ έξυπνη η live ηχητική επένδυση της δράσης από τους ίδιους τους ηθοποιούς.

Περιττό να σας πω να μη χάσετε την παράσταση αυτή. Θα διασκεδάσετε με την ψυχή σας, και σε ρυθμούς εξόχως θεατρικούς.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

8 Φεβρουαρίου 2004